

Крај за гетоизацијата на Западен Балкан – Визна либерализација

Резиме

Откако Европската комисија (ЕК) и ја предаде на македонската влада мапата за визна либерализација во Мај 2008 година визната либерализација стана тема на годината. По голема медиумска и истражувачка покриеност, како и политичка експлоатација на темата, овој извештај има за цел да даде една целосна слика на процесот од неговиот почеток па се до денес.

Отцената на ЕК како и нејзиниот предлог за измена на регулативата 539/2001 беше најавено дека ќе се случи за време на Чешкото претседателство. Но, ЕК во нејзиот детален план за 2009 година овие измени ги предвидува за септември 2009. Постои голема веројатност дека ваквиот план нема да биде променет поради изборите во Европската Унија.

Од она што е исполнето по однос на мапата за визна либерализација, може да се каже дека се на се критериумите се исполнети. Македонија може да направи понатамошен напор за да ги зајакне своите административни како и технички капацитети. Но, со оглед на тоа дека отценските мисии се веќе завршени, и дека нема повеќе простор за годишнава отцена на напредокот по однос на мапата, неможе да се дадат некакви препораки по однос на техничкиот дел на процесот. Но, остануваат некои чекори кои можат да се направат и работи кои треба да се земат во предвид во претстојниот период и од страна на македонската влада и од страна на ЕУ.

Од страна на Европската Унија:

☒ При формулирањето на отцената на исполнетоста на критериумите за визна либерализација, ЕК мора да ги земе во предвид следните факти:

○ Можноста за патување во минатото на граѓаните на повеќето држави од Западниот Балкан (ЗБ), како фактор кој ја прави визната обврска уште потешка и ја става повисоко на агенда за поитно решавање;

○ Сериозно да рачуна и на фактот дека визната либерализација сепак не значи влез во Шенген зоната, туку само паѓање на бариерите кои постојат помеѓу лугето од ЗБ и лугето од ЕУ, што е во согласност со декларативната заложба на ЕУ за зголемување на директните контакти помеѓу лугето.

☒ Европската Комисија треба да препорача измена на Регултивата 539/2001 во насока на преместување на оние земји од ЗБ кои ги исполниле критериумите поставени во мапите за визна либерализација. Ова треба да се случи независно од тоа дали само една или повеќе земји ќе треба да бидат преместени од Анексот I во Анексот II. ЕК треба да го одржи своето ветување дека сите земји ќе бидат оценувани на основа на нивните индивидуални

постигнувања. Со оглед на досегашните оценувања како и на сигналите кои се испраќаат кон регионот, Македонија е апсолутен лидер во регионот, од што следува дека треба да биде преместена на Белата листа. Во моментот, најблиску до Македонија се Србија и Црна Гора. Со оглед на фактот дека Македонија е признаена како лидер во регионот уште од самиот почеток на процесот, било која одлука освен визно либерализирање на оваа земја би значело сериозно поткопување на кредибилитетот на самиот процес на визна либерализација. Токму поради ова, наградување на трудот кој Македонија го вложи во овој процес мора да се случи. Тоа ќе покаже дека ЕУ навистина ги исполнува своите ветувања кога земјите ќе се издигинат до она ниво кое се бара од нив со однапред поставени критериуми.

✪ ЕК треба да избегнува алтернативни решенија по однос на ова прашање кои би значеле само делумна или пак условена либерализација на визниот режим на овие земји. Таа мора да го исполни во целост она што им го ветила на граѓаните на овие земји кога нивните земји ќе ги исполнат критериумите зададени со мапата за либерализација.

✪ Советот на ЕУ и Европскиот парламентар треба да го прифатат предлогот на ЕК за преместување на земјата/ земјите од ЗБ кои ќе добијат позитивна отцена од неа.

✪ ЕУ мора да работи на подобрување на режимот на визно олеснување со земјите за кои ЕК нема да даде позитивна отцена за исполнетоста на критериумите.

✪ ЕУ мора да ги подржува напорите да се одржат границите помеѓу соседите на Балканот отворени и после визното либерализирање на некои од нив.

Од страна на Македонската влада:

✪ Она што може веднаш да биде направено:

○ Македонија може да продолжи со подобрување на својот перформанс во областите покриени со мапата за визна либерализација, а особено на: зајакнување на административните капацитети, ратификација и имплементација на меѓународните документи кои се од значење за овој процес. Таа исто така треба да поработи на подобрување на интер-министерската соработка, особено во областите на имплементација на спогодбата за визно олеснување.

○ Треба да се завземе за подобрување на режимот на визно олеснување. Сепак, доколку ЕК не даде зелено светло за визна либерализација на Македонија оваа година, токму според овај режим граѓаните на Македонија ќе треба да продложат да добиваат визи.

✪ Во случај Македонија да биде преместена на белата шенген листа:

○ Владата не треба да ја користи либерализацијата за свој политички маркетинг. Достигнувањата по различните области на мапата за визна либерализација се направени во периодот на повеќе влади, а не само на сегашната.

- Информативна кампања за граѓаните за што точно значи визната либерализација и кои се придобивките како и обврските кои произлегуваат за граѓаните од неа.
- Делење на македонското искуство со земјите во регионот кои ќе можат да го искористат.
- ✪ Во случај Македонија да не биде преместена на белата шенген листа:
- Прифаќање на одлуката со ладни глави и потврдување на досегашната заложба на Македонија кон остварување на визна либерализација.